PROFESSOR İNTİQAM HİLAL OĞLU CƏBRAYILOV – 65
PROFESSOR INTIGAM HILAL JABRAYILOV – 65
ПРОФЕССОР ИНТИГАМ ХИЛАЛ ОГЛЫ ДЖАБРАИЛОВ – 65

Akif Nurağa oğlu Abbasov
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun elmi katibi,
pedaqogika elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim
E-mail:a.abbasov@arti.edu.az
https://orcid.org/ 0000-0002-9210-7141
https://doi.org/10.69682/arti.2024.92(6).77-80

PEDAQOJİ ELMDƏ ÖZ DƏSTİ-XƏTTİ OLAN ALİM

Akif Nuragha Abbasov
doctor of pedagogical sciences, professor, honored teacher
scientific secretary at the Institute of Education of the Republic of Azerbaijan

WORTHY REPRESENTATIVE OF PEDAGOGICAL SCIENCE

Акиф Нурага оглы Аббасов
доктор педагогических наук, профессор, заслуженный учитель, ученый секретарь Института Образования Азербайджанской Республики

ДОСТОЙНЫЙ ПРЕДСТАВИТЕЛЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКИ

Xülasə. Məqalə pedaqogika elmləri doktoru, professor, əməkdar müəllim İntiqam Hilal oğlu Cəbrayılova həsr olunmuşdur. Bu il dekabr ayında onun anadan olmasının 65 illiyi tamam olur. Məqalədə İntiqam müəllimin həyatı, pedaqoji və elmi fəaliyyəti barədə məlumat verilir.
***Açar sözlər**: pedaqoji elm, alim, 65 yaş, elm xadimi, səriştəli tədqiqatçı, professor*

Abstract. This article is dedicated to Intigam Hilal oglu Jabrayilov, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, and Honored Educator. This December marks his 65th birthday. The article provides information about Intigam's life, teaching, and research activities.
***Keywords:** pedagogical sciences, scientist, 65 years old, qualified researcher, professor*

Аннотация. Статья посвящена доктору педагогических наук, профессору, заслуженному педагогу Интигаму Хилалу оглу Джабраилову. В этом году, в декабре, отмечается 65-летие со дня его рождения. В статье представлена информация о жизни, педагогической и научной деятельности Интигама.

Ключевые слова: *педагогические науки, ученый, 65 лет, квалифицированный исследователь, профессор*

İnsanı ucaldan, şöhrətləndirən onun xoş əməlləri, təhsildə, iş yerində, cəmiyyətdə üzərinə düşən vəzifələri cani-dildən yerinə yetirməsi, vətənpərvərliyi, xeyirxahlığıdır. Öz həyat-tərzləri və fəaliyyətləri ilə müsbət mənada fəqlənənlər cəmiyyət tərəfindən bəyənilir, ailə tərəfindən sevilir. Əxlaqı gözəl olanla, adətən r diqqət mərkəzinə gətirdiyimiz məziyyətlərə sahiblənirlər.

Həzrəti Məhəmməd peyğəmbərin hədislərinin birində deyilir ki, əxlaqı gözəl olanları fərqləndirin.

Əxlaqı gözəl olanlardan biri də İntiqam Hilal oğlu Cəbrayılovdur.

İntiqam müəllim kimdir? Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun Təhsilin nəzəriyyəsi və tarixi şöbəsinin müdiri, pedaqogika elmləri doktoru, professor, respublikanın Əməkdar müəllimi, Turan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, akademik.

İ.H. Cəbrayılov Neftçala rayonunun Qırmızıkənd kəndində dünyaya gəlmiş, orta təhsil aldıqdan sonra, sənədlərini Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinə vermiş, tarix-hüquq-ictimaiyyat fakültəsinə qəbul edilmişdi. Ali təhsilini başa vurduqdan sonra Xolqaraqaşlı kənd məktəbində pedaqoji fəaliyyətə başlamışdı. Pedaqoji aləmdəki yeniliklərdən bəhrələnən, müəllim-şagird münasibətlərini səmərəli quran, dərslərində nəzəri və metodik hazırlıq nümayiş etdirən, məktəblilərlə Azərbaycan tarixi üzrə sinifdənxaric tədbirləri yüksək səviyyədə təşkil edən İntiqam müəllim təhsilalanlarda həm təlim prosesinə, həm də təlimdən sonrakı məşğələlərə, tədbirlərə maraq oyadır, onların sevimlisinə çevrilirdi. Rayonda qabaqcıl, təcrübəli və novator müəllimlərdən söz düşəndə İntiqam müəllimin də adı birincilər sırasında çəkilirdi.

İntiqam müəllim yaradıcı şəxs idi, daim axtarışdaydı. “Azərbaycan müəllimi” qəzeti, “Azərbaycan məktəbi” jurnalı əlindən düşməzdi. Azərbaycan tarixinə, ümumi tarixə, xarici ölkələr tarixinə dair materiallar toplayır, onları sistemləşdirir, öyrənir, zəruri məlumatları dərslərdə, sinifdənxaric tədbirlərdə şagirdlərə çatdırırdı.

İntiqam müəllimdə tədqiqatçılığa maraq və meyl getdikcə güclənirdi. Bu maraq və meyl onu Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutuna (hazırda Təhsil İnstitutu) gətirib çıxardı. 13.00.01 – pedaqogika nəzəriyyəsi və tarixi (hazırda 5804.01 – ümumi pedaqogika, pedaqogikanın və təhsilin tarixi) ixtisası üzrə əyani aspiranturaya qəbul edildi. Yuxusuz gecələri, narahat gündüzləri başladı.

Kənddə müəllim işləyəndə maaşı yaxşı idi, ata evində yaşayırdı. Şəhərin də öz problemləri var. Vaxtilə müxtəlif rayonlardan elmi işlə bağlı Bakıya gələn biz professorların bu çoxu bir sıra çətinliklər qarşılaşmışıq. İşə girmişiksə maaş az olub, aspiranturaya daxil olmuşuqsa – təqaüd az olub. Üstəgəl kirayədə qalmaq. Yeməyi özünün hazırlamağın, pal-paltarını özünün yumağın.

İntiqam müəllim də bu çətinliklərlə üzləşib. Bir ara hətta aspiranturanın qiyabi şöbəsinə keçərək kəndə qayıtmaq barədə fikirləşib. Fəqət dözüb, tablaşıb. Çətin olsa da.

Dissertasiya mövzusu “Tarixi abidələr şagirdlərdə milli mənlik şüuru formalaşdırmağın vasitəsi kimi” müəyyənləşdirildi. Mən də ona elmi rəhbər təyin edildim.

Mən təxminən 40 nəfərə qədər elmlər doktoru və fəlsəfə doktoru yetişdirmişəm. Elmi məsləhətçiliyim və elmi rəhbərliyimlə onlarla şəxs müdafiə edib elmi dərəcə almışdır. Bu qırx nəfərin içərisində pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor, əməkdar müəllim İntiqam Cəbrayılov öz dəsti-xətti, çalışqanlığı, elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə seçilir. Özü də bir neçə fəlsəfə doktoru və bir nəfər elmlər doktoru yetişdirmişdir.

İntiqam Cəbrayılov 1994-cü ildə dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək, pedaqoji elmlər namizədi (hazırda pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru) elmi dərəcəsi aldı.

O, yaxşı tarix müəllimi və səriştəli tədqiqatçı kimi özünü təsdiq edib. İnstitutda çalışa-çalışa ali təhsil müəssisələrində (Bakı Qızlar Universitetində, Azərbaycan Dillər Universitetində, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində) ümumi tarixdən, Azərbaycan tarixindən mühazirələr oxuyur, seminar məşğələləri keçirir.

İntiqam müəllim mənim müdir olduğum Ali və orta ixtisas təhsilinin nəzəri problemləri şöbəsində aparıcı elmi işçi vəzifəsində çalışmağa başladı (2001-2008-ci illər). Həm də elmlər doktoru proqramı üzrə şöbənin doktorantı oldu. Bu dəfə dissertasiya mövzusu tarixin tədrisi metodikasına aid idi: "Pedaqoji təmayüllü ali məktəblərdə Azərbaycan tarixi tədrisinin nəzəri və praktik problemləri".

Doktorluq dissertasiyası yazmaq son dərəcə böyük məsuliyyət tələb edir. Ona görə də ciddi araşdırmalara başladı. Tədqiq etdiyi problemin həm nəzəri, həm də təcrübi məsələlərini əks etdirməyə çalışdı, çoxsaylı elmi ədəbiyyatı, tarix dərsliklərini, nəzərdən keçirib qeydlər götürdü, tədqiq etdiyi problemlə bağlı ali məktəblərdə mühazirə və seminar məşğələlərini müşahidə etdi, eksperiment qoydu, elmi fərziyyəsinin doğruluğunu yoxlamağa başladı.

Nəhayət, 2007-ci ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə etdi. Tarixin tədrisi metodikası ixtisası üzrə elmləri doktoru oldu. Qeyd etmək lazımdır ki, bu ixtisas üzrə respublikamızda cəmi 2 elmlər doktoru var. Biri Mübariz Əmirov, ikincisi İntiqam Cəbrayılov.

İllər ötüb keçdi. İntiqam müəllim xoş xatirələr yaşadaraq, uğurlarının sayını artıraraq!

İntiqam müəllimin tədqiqatları mühüm problemlərin araşdırılmasına həsr olunub. Fikir verək: Heydər Əliyev irsində Azərbaycan tarixinin tədqiqi və tədrisi məsələləri; təhsilimizin inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi; Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin tədrisi problemləri; Azərbaycan tarixi fənni üzrə təhsil standartlarının hazırlanması; milli mənlik şüurunun formalaşdırılması; tarix ixtisası üzrə müəllim kadrların hazırlığı məsələləri; Azərbaycan tarixinin tədrisi keyfiyyətini yüksəltməyin şərtləri; Azərbaycanın yeni və ən yeni dövr tarixinin tədqiqi və tədrisi məsələləri; Azərbaycan tarixşünaslığı və vətən tarixinin tədrisi məsələləri; ali məktəblərdə Azərbaycan tarixi təliminin müasir problemləri; tarixin tədrisində diyarşünaslıq materiallarından faydalanma; tarixin tədrisində islam dəyərlərindən istifadə; tarixi təfəkkürün metodoloji xüsusiyyətləri; tarix fənninin təlim strategiyaları, şəxsiyyətyönlü təhsil və şəxsiyyətin formalaşdırılması və s.

Professor İntiqam Cəbrayılov Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunda Təhsilin nəzəriyyəsi və tarixi şöbəsinin müdiridir. Şöbə əməkdaşlarının elmi-tədqiqat yaradıcılığı yalnız institut üçün deyil, həm də təhsil sahəsindən ötrü əhəmiyyətlidir.

öz fəaliyyətini

İntiqam Cəbrayılov elmi-tədqiqatla məşğuldur, doktorant və dissertantlara elmi rəhbərlik edir, dissertasiyaların müdafiəsi zamanı tez-tez rəsmi opponent olmuş.

O vaxtilə respublikada pedaqoji və psixoloji tədqiqatları əlaqələndirən Pedaqogika və Psixologiya Problemləri üzrə Elmi Şuranın sədri vəzifəsini daşımış (2014-2019); bir müddət ARTPİ-də fəaliyyət göstərən dissertasiya şurasının elmi katibi, sonrakı illərdə dissertasiya şurasının nəzdindəki elmi seminarın elmi katibi, eyni zamanda Təhsil Nazirliyinin elmi-metodik şurasının pedaqogika və psixologiya bölməsinin elmi katibi, "Azərbaycan məktəbi" jurnalının məsul katibi (2000); BDU-nun və ADPU-nun nəzdində müxtəlif vaxtlarda yaradılmış birdəfəlik dissertasiya şuralarının üzvü; Azərbaycan tarixi və ümumi tarix fənləri standartlarını hazırlayarkən milli məsləhətçi və işçi qrupunun sədri olmuşdur.

Bundan başqa, şagirdlər arasında ümummilli lider Heydər Əliyevə həsr olunmuş "Ən yaxşı təqdimat" respublika müsabiqəsində münsiflər heyətinin üzvü; respublika təhsil işçilərinin sentyabr konfranslarında Təhsil Nazirliyinin nümayəndəsi kimi iştirak etmiş, bir neçə il tələbələrin respublika konfransında tarix bölməsi üzrə ekspert komissiyasının; üzvü) olmuşdur. O, tarix fənni üzrə respublika fənn olimpiadasında komissiya üzvü, "İlin müəllimi" müsabiqəsində ekspert olmuşdur.

İ.H. Cəbrayılov respublikanın Əməkdar müəllim, Turan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvüdür, "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı ilə təltif olunmuşdur.

İntiqam müəllimin zəngin elmi yaradıcılığı vardır. 3 dərs vəsaitinin, 10 monoqrafiya və kitabın, 8 metodik vəsaitin, 48 fənn proqramının, 8 metodik tövsiyənin və 119 elmi məqalənin, 80-a yaxın konfrans materialının və topluda məqalənin müəllifidir.

Professor İntiqam Cəbrayılovun son 5 ildə 60-dan çox əsəri (monoqrafiya metodik vəsait, metodik tövsiyə, məqalə, tezis) çap edilib.

"Azərbaycan tarixinin tədrisi metodikası", "Pedaqoji təmayüllü ali məktəblərdə Azərbaycan tarixi tədrisinin nəzəri və praktik problemlə-

ri", "Şəxsiyyətyönlü təhsil və vətəndaş cəmiyyəti", "Müasir təhsil: axtarışlar və perspektivlər", "Təhsilin modernləşdirilməsinin elmi-nəzəri problemləri" (həmmüəlliflərlə), "Müasir təhsilə innovativ yanaşmalar" (həmmüəlliflərlə), "Müstəqillik dövründə Azərbaycan təhsili: nəzəri və praktik aspektlər" (həmmüəlliflərlə), " Təhsilin təşkilinə müasir pedaqoji yanaşmalar" monoqrafiyalarını; "Azərbaycan tarixi: Ali məktəblər üçün mühazirə mətnləri", "Əqli mülkiyyət mədəniyyətinin nəzəri və pedaqoji əsasları: magistrantlar üçün (K.V. Mikayılova ilə), "Azərbaycan tarixi: Abituriyentlər üçün dərs vəsaiti" (T.M. Məmmədovla) dərs vəsaitlərini nümunə göstərmək mümkündür.

Son kitabları: "Ehtiyat dərsliklərin hazırlanmasının ümumpedaqoji məsələləri" (həmmüəlliflə) (2023), "Ümumtəhsil məktəblərində tərbiyə işinin təşkili (həmmüəlliflə) (2023), "Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsinin pedaqoji əsasları" (həmmüəlliflə) (2023), "Şuşada məktəb və pedaqoji fikir ("həmmüəlliflə) (2024).

İntiqam müəllim yaxşı ailə başçısıdır. İki övladı, iki nəvəsi vardır. Qızz nəvəsinə şeir yazmış, mahnı bəstələtdirmişdir.

Biz professor İntiqam Hilal oğlu Cəbrayılovun həyatının və elmi-pedaqoji fəaliyyətinin bəzi məqamlarını diqqət yetirdik.

Mən elm sahəsində yetirməm olan İntiqam müəllimlə fəxr edirəm. O, mənim ümidlərimi doğrultmuş, pedaqoji elmin zirvəsinə qalxmışdır.

Mən öz yetirməmlə fəxr edirəm!

Mən yetirməm pedaqogika elmləri doktoru, professor, əməkdar müəllim Turan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü İntiqam Hilal oğlu Cəbrayılovun 65 illik yubileyini salamlayır və üzümü ona tutaraq deyirəm: 65 yaşın mübarək, İntiqam müəllim!!!

Redaksiyaya daxil olub: 10.12.2025